

рианте языка. Они включают паузы, голосовые паузы, повторы, промежуточные слова, разговорную лексику, дискурсивные маркеры, эллипсис.

В статье рассматриваются морфологические, фонологические, лексические и синтаксические отличия устной коммуникации от ее письменной форм в русле исследований, посвященных разговорному анализу, который сосредоточивается преимущественно на изучении разговорного дискурса, на изучении структур и формальных особенностях языка, который рассматривается в его социальном использовании.

Ключевые слова: разговорный анализ, дискурс, общение, устная форма коммуникации, письменный текст, вариант языка.

Statya acted to the editorial board
25.03.2013 p.

УДК 811.111'282.3'276.2

**Світлана Орлова,
Руслана Рославець**

Сленг як варіант соціальних діалектів

У статті визначено актуальність теми, яка полягає в з'ясуванні історичних і синхронних причин виникнення, існування, збереження та зникнення різних варіантів мов. Виділено три історичні етапи становлення діалектів: діалект в умовах родинно-племінного устрою, в епоху освіти давніх і середньовічних держав і так званий територіальний діалект у період формування та розвитку національних спільнот. Схарактеризовано граматичні та словотворчі особливості англійських діалектів. Окреслено ознаки сленгу як варіанта соціальних діалектів. Висновки дають змогу оцінити особливості розвитку літературної норми. Врахування діалектних даних – міцна основа для дослідження становлення та розвитку слів.

Ключові слова: соціальні діалекти, граматичні та словотворчі особливості англійських діалектів, особливості сленгу як варіанта соціальних діалектів.

Постановка наукової проблеми та її значення. Завдання діалектології – вивчення коливань лінгвогеографічних кордонів та історичних і синхронних причин виникнення, існування, збереження та зникнення тих чи інших особливостей різних варіантів мови на певній території чи в різних ареалах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасні діалекти зазвичай вивчаються через опитування інформантів. Найбільш показовим способом спостереження та безпосереднього дослідження живого діалектного вживання у зв'язній мові слід визнати принцип, який сформулював відомий американський лінгвіст В. Лобов для соціолінгвістики, який не менш важливий і для лінгвогеографії: «Для того, щоб отримати дані, важливі для лінгвістичної теорії, потрібно спостерігати, як люди розмовляють, коли за ними не спостерігають» [3].

Для отримання більш розчленованих діалектних характеристик найефективніший метод – анкетування, тобто використання збірників запитань для носіїв діалектів про основні мовні засоби, які застосовуються для визначення їх діяльності (назви предметів, тварин, звична робота, пов'язана зі способом їхнього життя).

Питання вивчення сленгу як варіанта соціальних діалектів дуже актуальне. Отже, **завдання** нашої статті:

- 1) описати історичні етапи становлення діалектів;
- 2) схарактеризувати фонетичні, граматичні та словотворчі особливості англійських діалектів;
- 3) окреслити особливості сленгу як варіанта соціальних діалектів.

Як справедливо відзначає М. М. Гухман, схематично можна виділити три історичні етапи становлення діалектів:

- діалект в умовах родинно-племінного устрою;
- діалект в епоху освіти давніх і середньовічних держав;
- так званий територіальний діалект у період формування та розвитку національних спільнот, коли діалект стає віджитою формою усного спілкування певних верств суспільства [4, с. 55].

Відомо, що англійська національна мова формувалася на початку XVI ст. на ґрунті лондонського діалекту. Основа цього процесу – ті значні зміни в суспільному устрої Англії, які характерні для XVI ст. Немає сумніву в тому, що в донациональний період у Великобританії могли існувати різні типи наддіалектних койне, хоча їхній стосунок до територіальних діалектів був іншим, ніж сучасної літературної мови до місцевих говірок.

Що ж до давньоанглійських територіальних діалектів, то слід мати на увазі, що йдеться про обмежену сукупність діалектних пам'яток того чи іншого жанру, які неоднаково співвіднесені одне з одним за часом свого написання. У зв'язку з цим не виключена можливість того, що специфічні риси мови окремих давньоанглійських пам'яток, які дійшли до нас, є не діалектними, а хронологічними: вони можуть бути зумовлені не місцевим характером текстів, а відмінностями в час їх написання. Досить неточною залишається й ареальна локалізація окремих давньоанглійських пам'яток. Тому традиційний поділ давньоанглійських діалектів на англійські, усекські та кентські видається відносним.

Основна увага дослідників давньоанглійських діалектів зосереджена на аналізі фонетики чи граматики. Вивчення діалектичної лексики давнього періоду ґрунтується на досить хитких засадах – наявність окремих лексем у тій чи іншій мовній пам'ятці, діалектна належність якої досить суперечлива.

Соціальні діалекти – це варіанти мови, якими користується та чи інша соціальна спільнота чи група людей. Вони містять у собі ряд генетично, функціонально та структурно різних явищ:

Так, професійні діалекти, тобто різновид соціального діалекту, поєднують людей одного фаху, роду занять.

Жаргони – діалекти, які складаються з більш-менш довільно обраних, видозмінних елементів, що сполучаються в одній чи декількох природних мовах і застосовуються окремою соціальною групою для мовного відокремлення, відділення від іншої частини цієї мовної спільноти, іноді таємні мови.

Їх вузькоспеціальний характер можна проілюструвати на матеріалі лексики, типової для різних навчальних закладів: за межами цих установ вона або зовсім не вживається, або використовується в іншому значенні.

Більшість закордонних учених і деякі радянські лінгвісти дотримуються думки, що вплив екстралінгвістичних умов існування мови позначається тільки на лексико-семантичному складі: виникає великий чи менший у кількісному відношенні прошарок «соціально забарвлених» слів, що й визначає характер і сутність соціальних діалектів. Таке спрощене розуміння соціальних діалектів відбилось у низці спеціальних робіт. Насправді ж мова в усіх своїх проявах і різновидах з'являється як суто соціальне явище: було б неправильно вважати, що основні фактори, які регулюють існування та розвиток мови, мають лише «внутрішньомовний характер», чи що мова є «саморегулювальною системою», а соціальні – це тільки «периферійні впливи». Людина і її мова нерозривні. Як справедливо вказує Р. А. Будагов, «суспільна природа мови визначає не лише умови її існування, але і її функції, особливості її лексики та фразеології, граматики і стилістики» [1, с. 48].

Особливе значення серед соціальних діалектів в англійській мові має так званий сленг. До цього поняття нерідко зараховують найрізноманітніші явища лексичного та стилістичного плану. Можна відзначити декілька відмінних концепцій англійського сленгу.

Англійський дослідник сленгу Е. Партридж і його послідовники визначають сленг як наявні в розмовній сфері вельми неміцні, нестійкі, некодифіковані, а часто й зовсім невпорядковані та випадкові сукупності лексем, які відображають суспільну свідомість людей, котрі належали до певного соціального чи професійного середовища. Сленг трактується як свідоме навмисне вживання елементів загальнолітературного словника в розмовній мові з суто літературною метою: для створення ефекту, новизни, незвичайності, відмінності від визнаних зразків, для передачі певного настрою мовця, надання висловленню конкретності, жвавості, виразності, видимості, точності, стислості, образності, а також щоб уникнути штампів, кліше. Це досягається, як уважають ці дослідники, використанням таких стилістичних засобів, як метафора, метонімія, синекдоха, літота, евфемізм.

У сленгу, на їхню думку, широко застосовуються ономаіопея, словоскладання, скорочення складу слова, перетворення власних імен у загальні, запозичення, аналогічне розширення значення, народна етимологія, новоутворення, оказіоналізми, слова, запозичені з жаргону. До характерних рис

сленгу належить також широке використання своєрідних «допоміжних» дієслів для утворення описових виразів і фразеологізмів, яким явно віддається перевага окремими мовами, хоча, з іншого боку, стислість і небагатослівність є типовими рисами соціально забарвленої мови. «Великий Оксфордський словник англійської мови» визначає сленг як «суто розмовну мову, що вважається нижчою за стандарт мови освічених людей і складається або з нових слів, або із загальнопоширених, уживаних у спеціальних значеннях», як «сукупність особливих лексем, використовуваних групою людей, що належать до нижчих прошарків суспільства і користуються дурною репутацією» [8, с. 217].

У радянській англістиці найбільш розгорнуте трактування сленгу дав В. А. Хом'яков. Це «особливий периферійний лексичний шар, що лежить і поза межами літературної розмовної мови, і за межами діалектів загальнонаціональної англійської мови, що включає в себе, з одного боку, шар специфічної лексики і фразеології професійних говорів, соціальних жаргонів і арго злочинного світу, з іншого – шар дуже поширеної і загальнозрозумілої емоційно-експресивної лексики та фразеології нелітературної мови». «Загальний сленг» В. А. Хом'яков визначає як «відносно стійкий для певного періоду, дуже поширений і загальнозрозумілий шар лексики та фразеології в середовищі живої розмовної мови, дуже неоднорідний за своїм генетичним складом і ступенем наближення до літературної мови, що має яскраво виражений емоційно-експресивний оцінний характер, що представляє часто протест-глузування проти соціальних, етичних, естетичних, мовних та інших умовностей і авторитетів» [7, с. 111].

Отже, сленг визнається антиподом літературної мови й ототожнюється частково із жаргоном, професіоналізмами та розмовною мовою.

І. Р. Гальперін справедливо зазначає, що варто переглянути склад лексики, що зазвичай відноситься і до сленгу, і відмежувати від слів жаргонного характеру, професіоналізмів, розмовних слів, образних слів і виразів [2].

Деякі автори трактують сленг як вульгарну, злодійську мову, яку варто уникати і яка приречена на швидше вимирання. Інші вважають сленг ознакою життя, відновлення та поступового розвитку мови. Ф. Дж. Уїлстек писав: «Педантизм у мові – це дурість..., сленг дуже часто є вираженням концентрованої життєвої сили мови! [9, с. 206]. Американський лінгвіст С. І. Хаякава називає сленг «поезією повсякденного життя» [5, с. 114].

Сленг нерідко розглядається в психологічному аспекті як продукт «духовної» творчості представників окремих соціальних і професійних груп. Він є вираженням певного «духу» чи «ступеня свідомості» людей, які належать до того чи іншого суспільного середовища. Велику роль у поширенні цієї концепції сленгу зіграло відоме положення В. Гумбольдта про те, що «бачення світу», використання й інтерпретація мови в представників окремих соціально-професійних груп не збігається цілком із «баченням світу» й володінням мовою на рівні всього мовного колективу.

Висновки. Вивчення діалектів дає безцінний і невичерпний матеріал не лише для проникнення в найглибші витoki мови, її історичного минулого, а й дає змогу оцінити та зрозуміти особливості становлення та розвитку літературної норми, різних соціальних і професійних говорів, а також мовних варіантів, які виникли за межами основної території поширення мови. Лише врахування діалектних даних відкриває можливість зрозуміти не лише так звані «відхилення» від правил вимови та граматики, а й самі ці норми, і можуть слугувати міцною основою для дослідження становлення та розвитку значень слів.

Джерела та література

1. Виллюман В. Г. О способах образования слов сленга в современном английском языке / В. Г. Виллюман // Учен. зап. ЛГПИ им. А. И. Герцена. – Л. : ЛГПИ им. А. И. Герцена, 1955. – Т. 3. – С. 47–50.
2. Гальперин И. Р. О термине сленг / И. Р. Гальперин // Вопр. языкознания. – М. : Наука, 1956. – № 6. – С. 104–107.
3. Иванова Г. Р. Территориальная дифференциация английского университетского сленга : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Г. Р. Иванова. – М., 1991. – 115 с.
4. Лапова Е. В. О молодежном жаргоне / Е. В. Лапова // Рус. язык. – Минск : МГПИИЯ им. М. Тареза, 1990. – № 10. – С. 54–59.
5. Скворцов Л. И. Литературная норма и просторечие / Л. И. Скворцов. – М. : Наука, 1977. – 252 с.
6. Хасанова Е. В. Об источниках и способах образования школьного и студенческого сленга (на материале англ. яз.) / Е. В. Хасанова // Русская и сопоставительная филология. – Казань : Унипресс, 2002. – № 2. – С. 59.

7. Хомяков В. А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия / В. А. Хомяков – Вологда : ВГПИ, 1971. – 176 с.
8. Greenough J. B. Words and their Ways in English Speech / J. B. Greenough, G. L. Kittredge. – N.Y. : The Macmillan, 1929. – 318 p.
9. Mencken H. L. The American Language / H. L. Mencken – N. Y. : A. A. Knopf, 1992. – 333 p.

Орлова Светлана, Рославец Руслана. Сленг как вариант социальных диалектов. Актуальность темы определяется выяснением исторических и синхронных причин возникновения, существования, сохранения и исчезновения разных вариантов языка. Определяют три исторических этапа развития диалектов: в условиях примитивного общества, в эпоху образования древних и средневековых государств и так называемый территориальный диалект в период формирования и развития национальных общностей. В статье описаны исторические этапы образования диалектов. Характеризуются грамматические и словообразовательные особенности английских диалектов. Описываются особенности сленга как варианта социальных диалектов. Изучение диалектов дает возможность оценить и понять особенности развития литературной нормы. Учет диалектических данных служит основой становления и развития значения слов.

Ключевые слова: социальные диалекты, грамматические и словообразовательные особенности английских диалектов, особенности сленга как варианта социальных диалектов.

Orlova Svitlana, Roslavets' Ruslana. Slang as Variant of Social Dialects. The actuality of the historical and synchronous reasons of the appearance, existence, saving and destroying of different variants of language are determined in the article. Three historical stages of developing dialects are determined: the dialect in the conditions of the primitive society, the dialect in the educational epoch of ancient countries, and so called territorial dialect during the formation period of development of the national unities. In this article the historic stages of slang's formation were described. Grammatical peculiarities of English slang and the processes of their word-formation were characterized. The peculiarities of English slang as the variant of social dialect were determined. The conclusions give the opportunity to evaluate the peculiarities of the development of the literary form. Only taking into account the dialects' data will serve the researching and developing the words.

Key words: social dialects, grammatical peculiarities of English slang and the processes of their word-formation, the peculiarities of English slang as the variant of social dialect.

Стаття надійшла до редколегії
29.03.2013 р.

УДК 811.111'23

**Ольга Савчук,
Валерій Савчук**

Повне та часткове демаркування статевої ознаки у текстах сучасних англомовних періодичних видань

У статті зосереджено увагу на особливостях репрезентації гендерних стереотипів у сучасному англомовному публіцистичному дискурсі. Розглянуто особливості вживання гендерно-маркованої лексики та способи демаркування яскраво виражених гендерних ознак у сучасній англійській мові. За результатами проведеного аналізу текстів журнальних і газетних статей, об'єктом яких є представник чоловічої статі, жіночої та представники обох статей, встановлено особливості зсуву формально-семантичних гендерних ознак іменників на позначення професій, які орієнтовані на чоловіків, до повної нейтралізації гендерних ознак чоловічої статі або їхнього часткового заміщення жіночими.

Ключові слова: гендерно-марковані лексичні елементи, чоловічо / жіночо орієнтована морфема, соціальний стереотип, семантичний маркер.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальним для сучасних дослідників є питання щодо впливу екстралінгвістичних факторів, які здійснюються через системне осмислення й опис мови, у зв'язку з феноменом статі. Про складні психологічні, соціальні й культурні аспекти процесів створення і розуміння висловлень писали ще В. Гумбольдт й О. О. Потєбня. В. Гумбольдт